

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

Cap. XV. Bauaria & Tirolis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13167

CAPVT XV.

Bauaria & Tirolis.

BAVARIA, aliter dicta BOIOARIA, nomen accepit ab Auaris populis ferocibus, qui in eam irruerunt, aut à Gallis Boiis, qui ex Boiohæmiâ expulsi ad Danubium confederunt, aut certè ab vtrisque in vnã gentem coalescentibus. Germanicè dicitur *Bayerland*: tota frumenti ferax, vini non item, sed in eã tantum salis, vt vicinis etiam Prouinciis sufficiat. Princeps seu Dux Bauarus ditissimus ditiones suas prudentissimè & magnâ suauitate administrat; numquam illæ dirimuntur, sed totus Ducatus primogenito cedit, fratribus aliquid de hæreditate aspergitur, sic tamen vt à fratre tanquam domino pendeant. Superioribus annis cum vidisset Lutheranos & Calvinistas Ecclesiarum bona sibi arrogare, obtinuit à Summo Pontifice, vt concessis iis quæ satis erant religiosis & Abbatibus reliquum seponeretur ad bellum cum Turcis & Hæreticis gerendum, multumque in hanc causam pecuniæ accepit ab Episcopis & Abbatibus Herbipolim conuenientibus, vbi & sacri belli constitutus est Imperator; quæ causa dicitur Suecum in Germaniam attraxisse. Princeps hic verè pius, verè Catholicus, & cui res Christiana in Germaniã plurimum debet.

TIROLENSIS Archidux, Austriacæ familiæ in Germaniã alterum caput, præter Comitatum Tirolensem iuris sibi aliquid arrogat in Episcopatus Brixinonensem, & Tridentinum, quorum tutelam & patronatum ab Imperatoribus accepisse dicitur. Hi tamen Episcopi duo Principes Imperij sunt, & Comitibus interfunt, & de suo Imperij necessitatibus subueniunt. Possidet etiam aliquid in ditione Grisonum, de quo antea diximus, sicut & in Sueuiã, vt mox ostendemus. Tota hæc regio Catholica, & diligenter ab Archiduce & Episcopis prouisum, ne in eam Lutherani, & Calvinistæ irreperant. Indigenas alit fortes, & qui ab Hispanis in Italiam euocati nobis damni plurimum intulerunt.

§. I. *Bauaria Cis-Danubiana*, la Bauiere au deçà du Danube.

N V M. I. *Bauaria Superior*, la haute Bauiere.

MONACHIVM : *Munchen*, & *Muniken*, & *Munik*, sic dicta, quia cum condita ciuitas inuentum est caput Monachi, vel quia in ruderibus monasterij *Schefflan* fundata est, ad Fl. *Iserum Iser* vrbs lautissima, & cultissima, Collegio magnifico, palatio luparæo perfimili, bibliothecâ librorum refertissimâ, hortisque peramœnis insignis, licet loco sterili collocata sit.

Landsperga : *Landsberg*, ad Fluum *Lychum Lech*, vrbs culta, & basilicâ recens conditâ nobilis.

Schongauia : *Schongau*, musicis instrumentis celebrata.

Straubinga : *Straubing*, ad Danubium.

Nouostadium : *Neustad*, ad eundem Fl.

Frideberga : *Fridberg*, inter Fluuios *Lech* & *Par*.

Raina : *Rain*, ad Fluuiolum *Arch*.

Æchia : *Aich*, ad Fl. *Par*.

Pruchia : *Pruch*, ad Fl. Amberem *Amber*.

Furstenfeldia : *Furstenfeld*, ad eundem Fluuium.

Vilhemum : *Vilheim*, ad Amberem antequam cadat in paludem *Ammerzée*.

Viringa : *Viting*, ad lacum prædictum.

Gefenfeldia : *Geisenfeld*, ad Fl. *Ilm*.

Abensperga : *Abensperg*, ad Fl. *Abenst*.

Mespurgum : *Mespurg*, ad Fl. *Iser*.

DVCATVS } NOVOBVRGVM, seu Nouocomum : *Nenbourg*,
NOVOBVR- } ubi Fl. *Lichus* cadit in Danubium, vrbs muni-
GENSIS } tissima, cuius Dux potentissimus & Catholi-
le Duché de } cus, Hares Ducis *Cluensis*.
Nenbourg. } *Lauginga* : *Lauging*, de quâ in *Sueuiâ*.

TERRITO- } RATISBONA : *Ratisbone*, Germanis *Regensburg*, &
RIVM } *Regenspurg*, olim *Augusta Tiberia*, vt quidam
RATISPO- } volunt, nunc à Fl. *Regen*, qui hîc Danubio per-
NENSE } miscetur cognominata. *Bauariæ* aliàs primaria
fuit, sed tandem se in libertatem asseruit *Baua-*

le Territoire de
Ratisbonne.

ro nequicquam reclamante. Hic diætæ Imperiales sæpè indicuntur ob loci commoditatem. Hic etiam S. Dionysij Arcopagitæ aiunt seruari lipsana ab Arnulpho Imperatore ex bello Normánico relata.

EPISCOP.
FRISINGENSIS
l'Evêschè de
Frisingen.

FRISINGA: *Frisingen*, ad confluentias Ambari, & Isaræ, vnde Otho ille Frisingensis celebratissimus: tota Catholica est, eius Episcopus inops, pagosque habet aliquot per Austriam, Stiriam, Carinthiam & Bauariam sparsos.

N Y M. 2. *Bauaria Inferior*, la basse Bauiere.

LANDSHVTVM: *Landshut*, ad Orientalem ripam Isari, vrbs cultissima.

Osterhouia: *Osterhouen*, vbi Abbatia Præmonstratensis Ordinis celeberrima ad Danubium.

Vilshouia: *Vilshouen*, vbi Fl. *Vilz*, iungitur Danubio.

Allerspachium: *Allerspach*.

Dingelfinda: *Dingelfind*, ad Isarum Fl.

Landauia: *Landauu*, ad eundem Fluum.

Fanum S. Viti: *S. Veit*, ad Fl. *Rott*.

Vasserburgum: *Vasserbourg*, ad Fl. *Ænum In*.

Haga: *Hag*, caput Comitatus, Reip. ad instar, quæ tamen Duci subiicitur; ad Fl. *Ænum*.

Roffenheimum: *Roffenheim*, ad prædictum Fl.

Hocstetia: *Hocstet*, ad lacum Chimum, vulgò *Chiemzée*.

Braunaui: *Braunauu*.

Friburgum: *Fribourg en Bauiere*, ad discrimen Helueticum, & Brigauici.

ARCHI-
EPISCOP.

SALIS-
BVRGEN-
SIS

SALISBURGA: *Salzbourg*, à Salinis sic dicta, vel à Fl. *Salz*, quo alluitur: olim Iuuania dicta quasi *Helffenbourg*, à castro quod hîc collocasse Iulium Cæsarem fabulantur indigenæ. In eâ vrbe tumulus Theophrasti Paracelsi, palatium Archiepiscopi magnificentissimum; & castrum inexpugnabile vndique vallatum præcipitiis.

Sa-

Archeuesché
de Saltz-
bourg.

Salinæ: *Reichenhall*, ad Fl. *Salam Saltz*, vbi Sal excoquitur, ex cuius portorio multum præfulis vectigalibus accedit.

Bertolsgada: *Bertolzgaden*, locus celebris tornofactis operibus, & sale suo.

Ditmaninga: *Ditmaning*, ad Fl. *Saltz*.

Hellela: *Hellel*, ad prædictum Fl. vbi Sal conficitur.

Lauffa: *Lauffen*, ad eundem Fluvium.

EPISCO-

PATVS

PATA-

VIENSIS

& Passa-
uiensis,

l'Euésché de
Passau.

PASSAVIVM, Patauium, & Batauium: *Passau*, ad confluentias Æni, Illi & Danubij, olim Batauorum, colonia perducta à Romanis: vrbs est parum munita, collibus circumquaque ipsi imminentibus.

Ænostadium: *Instad*, ab Æno Fl. nomen accepit, à quo tantum dirimitur à Passauium, vrbs tota ferè lignea est.

Illostadium: *Ilzstad*, ab Illo Fl. *Ilz*, nomen habet: in Illo fluuiio ostrea capiuntur in quibus Gemmæ: eaque quisquis piscatus erit sine iussione Principis, illi oculi effodiuntur ex veteri consuetudine. Castrum superius: *Ober-hansf*, vrbecula Catholica, in quâ Episcopus commoratur. Hic olim præfedit Laureaci, sed eo destructo ab Auaris Passauium venit, quod ei dono datum à Thafilone.

Scherdinga: *Scherding*, vbi Ænus ponte iungitur cum recepit Fl. *Rot*.

§. 2. *Bauaria Trans-Danubiana*, la Bauiere au delà du Danube.

PALATI-
NATVS

BAVA-
RIÆ,
feu

NORT-

AMBERGA: *Amberg*, ad Fl. *Vils*, huius Palatinatus caput, quâquam non maxima. Hæc autem Regio habuit olim suos Duces atque Palatinos, postea occupata à Palatino Rheni, quo infeliciter expulso, Duci Bauariæ cum Electoris titulo cessit.

Sutzbachia: *Sutzbach*, cum luculento castello ad Fluvium *Rosenbach*.

Parall. Geogr. Tom. II.

○

GAVIA

le Palatinat
de Bauiere, ou
le Nortgau.

Nouoburgum: *Neuustad*, aliter *Nienbourg*.
Valderbachium: *Valderbach*, ad Fl. *Regen*.
Castrum-Monasteriense: *Castel-Munster*, Germanicè *Vvalt-munken*, vbi olim Principes degebât.
Palatium-Monasteriense: *Pfaltz-Munster*.
Vissemburgû: *Vissembourg*, ad initia Fluuij *Regnitz*.

LANDGRA-
VIATVS
LIECHTEM-
BERGENSIS

le Lantgrauiat de
Liechtenberg.

Liechtenberga: *Liechtenberg*, vbi olim Lantgrauij degebant, sed iam castrum incultius.
PEREMBA: *Pfreimbi*, ad confl. Fl. *Pfreimbi*, & *Nab*, in quâ magnam anni partem Lantgrauius commoratur.
Grünfelda: *Grünfelden*, vrbecula lepida, & aliquando Principis sedes.

ADIECTA
BOHÆ-
MIÆ,

les dependances
de Bohême.

EGRA, seu Oegra & Heba: *Eger*, vrbs libera & Imperialis ad Fl. cognominem, duplici muro cincta.
Elboga, seu Locta & Cubitus: *Elbogen*, quæ vox cubitum sonat, quia in modum cubiti conformata est, oppidum & arx Slickiorum in Bohæmiâ est.
Nappurchum: *Nappurch*, ad Fl. *Nab*, in ditionem Bohæmicam translata.

TERRIT.
NVREM-
BERGEN-
SE

le Territoire de
Noremburg.

NVREMBERGA, vel Mons Noricus: *Noremburg*, vrbs maxima, & potentissima ad Fl. *Regnitz*, qui mediam alluit & mox cadit in *Rednitz*: hîc duæ nundinæ quotannis totâ Europâ famosæ.
Altdorfia: *Altdorff*, firmata castro, & Academia recens à Norimbergensibus excitata.

EPISCOP.
EICHSTE-
TENSIS
E. & *Eichstet*.

EICHSTETA: *Eichstet*, seu *Aigstet*, ciuitas Episcopalis ad Alemannum Fl. vulgò *Almud*: sita est in regione perferaci.

TERRITOR.
INGOLSTA-
DIENSE

Pays d'Ingolstad.

INGOLSTADIUM: *Ingolstad*, ad Danubium, ab Anglo-Sueuis, seu Anglo-Saxonibus nomen habet; olim pagus, sed à Ludouico Bauaro in vrbem conuersus, vbi Academia perillustis, tota vrbs amplissima, & pulcherrima.

§. 3. Comitatus Tirolensis, le Comté de Tirol.

TIRO-	}	ÆNIPONS : <i>Inspruch</i> , in valle <i>In</i> , vulgò <i>Inthal</i> , vrbs luculenta ad Ænum Fl. vbi palatium nobile hortique peramœni.
LIVM		Maranum : <i>Meran</i> , seu <i>Meran</i> , Italis <i>Marano</i> .
le Tirol,		Terioli, seu Tirol : <i>Tirol</i> , castrum munitissimum, vrbs tenuis, sed olim magni nominis ad Fl. <i>Athesim l' Adice</i> , in valle <i>Venustâ</i> , vulgò <i>Vinsigou</i> .
aliter		Mulbachum : <i>Mulbach</i> , Archiducum Armamentarium, vbi plurima tormenta bellica, & copia ingens armorum ob ferri, æris, lignique copiam.
<i>Lynthal</i> ,		Zerla : <i>Czerle</i> , pagus vbi palatium Principis, & secessus peramœnus ob venationem <i>Damarum</i> .
ab Æno		Salinæ : <i>Hall</i> . ad Fl. <i>In</i> , cum castro vbi sal coquitur.
Fl.		Landechia : <i>Landek</i> .
Ab indi-		Casa noua : <i>Neuhaus</i> .
genis		Sterginga : <i>Stergingen</i> , ad Fl. <i>Vlitz</i> , ad pedem montis <i>Benner</i> , iuxta quam argenti metallicæ. Hic quoque fiunt gladiatorum laminæ exquisitæ. Sita est in valle <i>Passerthal</i> .
<i>Etschelâd</i> ,		Goffus : <i>Goffo</i> , in monte <i>Brenner</i> , seu <i>Prenner</i> .
à Fluvio	Rotenberga : <i>Rotenberg</i> .	
Athesi	Nazarethum : <i>Nazareth</i> .	
quem vo-	Stamum : <i>Stams</i> , Monasterium Cisterciense ditissimum, vbi sepulchra Ducum Austriacorum.	
cant		
<i>Effsch</i> .		
BRI-	}	BRIXIA, seu Brixino : <i>Brixen</i> , ad Fl. <i>Laisik</i> , qui mox in <i>Athesim</i> cadit; Regio vini diues: ad urbem quoque aquæ calidæ ad radices montis <i>Benner</i> : tota Regio est Episcopi sub tutelâ Comitatus Tirolensis.
XIEN-		Ernoburgum : <i>Ernebourg</i> , in monte situm oppidulum, ad cuius radices confluunt Fl. <i>Ern</i> , & <i>Laisck</i> , locus natura permunitus.
SIS		
EPISC.		
<i>l' Euesché</i>	Branichum : <i>Brunck</i> , seu <i>Branik</i> , Episcopi munitio firmissima.	
<i>de Brixen</i> .	Dauferia : <i>Daufers</i> .	

DUCATUS, seu PRINCIPATUS TRIDENTINVS iuris Episcopalis
sub tutelâ Comitum, de quo in Italiâ.

ADIE-	COMIT. BRI-	GANTINVS	} Brigantium: <i>Bregens</i> , seu <i>Bregnis</i> , ad Fluuium cognominem in valle per- amœna; in eâ vrbe visuntur multa vestigia antiquitatis.
CTA			
TI-	VALGO-	VIA	} Pludentium: <i>Pludentz</i> , caput huius regionis quæ in multas valles dirimitur, colloca- tum est ad Fl. <i>Ill</i> .
RO-			
LII	NEBLI-	GOVIA	} Sonneberga: <i>Sonneberg</i> , caput Comitatus. Feldkirkia: <i>Feldkirk</i> , seu <i>Veldkirk</i> , ad Flu- uium <i>Ill</i> , vrbs cultissima in valle quæ olim Drusiana dicebatur: paruit aliàs Comiti- bus de <i>Montfort</i> , sed demum Comitatus ille venditus Austriaco est.
les An- nexes du Ti- rol.			

CAPVT XVI.

Austriaca Regiones, les pays Hereditaires.

FAMILIA Austriaca (vt fabulas præscindamus) splendorem trahit & originem à Comitibus Habspurgenſibus, & potiffimum à Rodolpho primo Imperatore, cui sicut & familiæ suæ Imperium pietas in Deum peperisse dicitur. Inuenerat in familia sua Comitatus Brigantium, & Alſatiæ, atque aliquid in Heluctiâ, sed exinde maiori cum impetu Domus illa amplificari cœpit. Nam is filium suum Albertum primum cognomento Victorem Austriæ, & Stiriz creauit, pulsus exinde Bohæmis. Eidem Alberto vxor Elizabetha Comitatus Tirolensem, & Goritiensem attulit, cum Ducatibus Carinthiæ, & Carniolæ. Albertus II. per vxorem Comitatum Ferretensem habuit. Leopoldus primus in Foro iulio, & Istria bello aliquid occupauit. Albertus V. per vxorem suam Elizabetham Marchionatum Morauiz, & regna Hungariæ, & Bohæmiæ in familiam suam transtulit. Fridericus III. dictus est primus Archidux Austriæ. Eius filius Maximilianus I. Imperator per vxorem suam Mariam Caroli Burgundi ditiones obtinuit. Ex eo natus est Philippus I. cui Hispania per vxorem Ioannam obuenerit.